

CAN A DIAGNOSTIKA RODINY

Historický kontext postavení dítěte ve společnosti

Místem pro přežití i pro smrt dítěte je a byla jeho vlastní rodina.

Do 4 stolení n.l. starověk – vraždění dětí, které jsou vnímány jako přebytečné – do Konstantinopolského sněmu

4 – 13 století – opouštění dětí jako menší zlo, ženě je přiznána nesmrtelná duše

Ambivalence 13 – 17 století – scholastika rozvíjí teorii, že dítě se člověkem stává výchovou (tabula rasa), nalezince – Vincentina, ochrana novorozenců – torny. Ochrana dětského života jako křesťanská ctnost.

18 století a velká průmyslová revoluce – změna rodinných rolí, rozbití rodinné jednoty, vznik prvních sociálních systémů a změna pohledu na rodinu – Bismarck – rodina jako základ prosperujícího státu.

19 století – povinná školní docházka, vzdělanost je nutná pro rozvoj státu. Škola se stává nezastupitelným prvkem výchovy, dítě je budoucí plátce daní.

20 století – rodiče stávají sluhou dítěte (nárůst vnitřního napětí rodiny). Společenská role rodiče je být sluhou dítěte – pojem vycházející z sociálního modelu Welfare.

21 století - Welwork, Flexicure – vymáhání rodičovských povinností a povinností dítěte se učit podle svých možností.

Způsoby poznání

Hodnocení reality je dán způsobem poznání, to však není neměnné

Podstatou jevu CAN je ubližování dětem vzhledem k nějaké mezi.

Způsob popisu jevu CAN je ještě více neměřitelný a je především ovlivněn sociálně-společenským kontextem hodnotitele

Další proměnná je výbava dítěte – psychická a fyzická

- Sociální normy se proměňují – dnes nám nevadí sexuální vtipy, ale panuje nechť k etnickým žertům.
- Na děti jsme méně přísní, ale více jim zasahujeme do života. Děti ztrácí bezstarostné dětství e-žakovská.
- Teta Poly v Tomu Sawyerovi sice používala výprasku, ale dovolovala Tomovi hodiny se toulat a užívat si dobrodružství.
- Lidé nemají ve zvyku prosedět celé noci a nezávazně si povídat.
- Svobodu chápeme jako možnost neustálého měnění životních cílů.

Pojem a jeho obsah

Neumíme rozlišovat pojmy

Slučujeme nesouvisející pojmy: dítě patří do rodiny a dítě má vyrůstat ve funkční rodině.

Rok má 12 měsíců, ale 13 lunárních cyklů

Slunce vyjde na východě, ale reálně se otočí země, slunce stojí

Proces dekonstrukce

Jaké je hlavní téma-
témata?

Kdo jsou hlavní
účastníci – jedinec,
skupina, komunita?

Z jaké pohledu
prezentují, co chybí?

Rozdílnost pohledu
jednotlivých účastníků

Jaké mají znalosti a
zkušenosti? (teorie,
systémy, paradigmat,
kulturu, pohlaví,
mocenské hry)

Jaký používají jazyk,
rozumění pojmům

Mezery, předsudky v
popisu, co se očekává že
získanou.

Jaká je časová osa –
vývoj rodiny v čase

Rekonstrukce

Pojmenování skrytých a nových částí, nám umožňuje novou konstrukci.

Využit nových pojmenování, frází,

Tvorba nových kategorií

Nové praktické modely

Vytváření nové struktury nebo procesů, kultury nebo klimatu diskurzu rozvoje a akceptace

Studie r. 2000 – MUDr. Novotný

Kdo týral	<u>OSOBA DÍTĚTI DOBŘE ZNÁMÁ</u>	Abs. počet	%
Matka	97%	79	45
Otec		69	39
Druh matky		11	6
Jiný příbuzný		5	3
Pěstounka		4	22
Pěstoun		11	1
Družka otce		1	1
Jiná osoba		Dítěti asi neznámá	6

Syndrom CAN

Kdo je dítě

- Pro účely této úmluvy se dítětem rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.

(ÚMLUVA o právech dítěte)

DEFINICE sy CAN:

Za týrání, zneužívání a zanedbávání považujeme jakékoliv nenáhodné, preventabilní, vědomé (popřípadě i nevědomé) jednání rodiče, vychovatele anebo osoby vůči dítěti, **jež je v dané společnosti nepřijatelné nebo odmítané a jež poškozují tělesný, duševní i společenský stav a vývoj dítěte, popřípadě způsobuje i smrt.**

(Prof. Dunovský)

zdravotní komise Evropy

- ***Tělesné týrání je tělesné ublížení dítěti nebo jeho nezabránění, případně nezabránění utrpení dítěte, včetně úmyslného otrávení nebo udušení dítěte, a to tam, kde je určitá znalost či důvodné podezření, že zranění bylo způsobeno anebo že mu vědomě nebylo zabráněno.***

Úmluva o právech dítěte z 20.11.1989

- „Dítě má právo vyrůstat v láskyplném prostředí.“

(Preamble)

Vývoj pojmu „syndrom CAN“

- 1883 Liverpool a 1884 Londýn – „Národní společnost prevence proti krutostem na dětech“. Prvotní zaměření bylo proti fyzickému násilí na dětech, vykořisťování dětskou prací, nedostatečná péče a výživa. – základní obsahová náplň – fyzické týrání.
- 1959 OSN: „Charta práv dítěte“ (2. verze ve XX. století)
- 1962 Henry Kempe - „Battered Child“ v USA definoval syndrom bitého dítěte, a z tohoto plynulo postupné přijímání zákonů o povinném hlášení týrání dítěte v jednotlivých státech USA. To zároveň vedlo k hlubšímu vnímání násilí na dětech a rozvinul se pojem Child Abuse – zneužití dítěte.

- Zde se začalo rozlišovat mezi aktivní formou – čin, a pasivní formou – nedostatek při uspokojování potřeb dítěte.
- Se studiiemi v oblasti tělesného týrání se ukázalo, že všechny tyto děti trpí i psychicky a emocionálně. Tělesné týrání je tak spojeno s psychickou deprivací (zanedbání základních duševních potřeb) i potřeb citových (nedostatek lásky, porozumění, identifikace..). Toto přispělo k definici CAN – syndrom týraného a zanedbávaného dítěte.
- Se syndromem CAN není tedy spojeno jen jednání dospělé osoby, ale rovněž i jednání institucí..
- 1972 John Caffey – Shaken baby syndrom

Po roce 2000

- 2000 Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie
- 2001 Světový kongres OSN Jokohama
- 2006 Národní plán boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na období 2006 – 2008
- 2008 Národní strategie prevence násilí na dětech v ČR na období 2008 - 2018

ČSSR → ČR

- 1963 Prof. Zdeněk Mařejček píše o psychické deprivaci v rodině
- 1970 Docent MUDr. Jan Ringel na Pediatrické konferenci v Pardubicích veřejně mluví o týrání dětí.
- 1971 Prim MUDr. Zdeněk Březina, CSc. a MUDr. Jaroslav Marten se snaží aktivně vyhledávat a registrovat ohrožené děti, oba neohrožené o problému zcela veřejně mluvili

Dnes je literatury mnoho, klasiky jsou
Prof. MUDr. Jiří Dunovský, DrSc.
MUDr. Petr Pöthe
MUDr. Eva Vaníčková

Rodina

- Co je rodina?

Rozdělení rizikových faktorů

- z hlediska dítěte
- z hlediska rodiče
- z hlediska rodinné situace a rodinných vztahů
- z hlediska širších společenských souvislostí

Rizikové dítě

- dítě nedonošené
- dítě neklidné, hyperaktivní, impulzivní (LMD, ADHD aj.)
- dítě labilní, úzkostné, plačtivé
- dítě s postižením
- dítě chronicky či opakovaně nemocné
- dítě s poruchami chování
- dětské lhaní
- záškoláctví, toulání, útěky z domova
- dítě, které nesplňuje očekávání rodičů
- Jiné než očekávané pohlaví

Rizikové dívky

- dívky kypré
- příjemných ženských tvarů – „vyspělé“
- mazlivé
- svádivé
- koketní

Rizikový rodič

- lidé s anomálním vývojem osobnosti (psychopatie), často s agresivními povahovými rysy
- někteří lidé s psychickou chorobou (psychotici)
- někteří rodiče s neurotickými obtížemi (chronicky frustrovaní)
- rodiče žijící atypickým životním stylem, příslušníci sekt apod.
- stoupenci agresivních rituálů
- rozvodové situace
- porozvodové spory o děti
- Rodiče s vysokými nároky
- Rodiče, kteří se nedokážou oddělit od svého dítěte – vnímat jeho individualitu (oni vědí lépe než dítě co potřebuje).

Riziková dospělí

- muži a ženy sexuálně hyperaktivní
- sexuální devianti
- alkoholici, toxikomani
- občas starší mužové, kteří pro stařeckou demenci mají omezenou kontrolu pudového jednání
- Rodiče, kteří do svých dětí projektují své nesplněné přání a vysoká očekávání
- Rodič, který prožil CAN – transgenerační problém

Rizikové situace

- dříve stísněný životní prostor rodiny (spaní rodičů s dětmi)
- „příležitost dělá zloděje“ – dítě je třeba nemocné, pečuje o něj rodič, ošetřování vyžaduje intenzivní tělesný kontakt
- přítel rodiny
- uvolněná sexualita v rodině – viz příklad (dříve spíše v rodinách s nízkým socioekonomickým statutem, nyní spíše v rodinách na vysoké ekonomické úrovni)
- vychovatelé v různých zařízeních
- prázdninové tábory
- zájmové kroužky

Riziková rodina

- Setřené generační rozdíly
- Dítě jako nástroj manipulace
- Domácí násilí mezi manžely (50/48/2)
- Normální tabu nefunguje
- Důležitá témata jsou tabuizována
- Rodič jako sluha dítěte
- Závislosti
- Nedostatek rituálů

- V pubertě nezískávají děti právo na utváření rodinného fungování
- Mění se pravidla hry
- Dítě jako nástroj pro odreagování vnitřního napětí rodiče
- Společenská izolace rodiny
- Ztráta soukromí vzhledem k vysoké míře společenského života rodiny

Formy a projevy syndromu CAN

	aktivní	pasivní
Tělesné týrání, zneužívání a zanedbávání	Tržné, zhmožděné rány a poranění, bití, zlomeniny, krvácení, dušení, otrávení, smrt	Neprospívání, vyhladovění, nedostatky v bydlení, ošacení, nedostatek ve zdravotní a výchovné péči
Duševní a citové týrání, zneužívání a zanedbávání	Nadávky, ponižování, strašení, stres, šikana, agrese Přehnané nároky na dítě	Nedostatek podnětů, zanedbanost duševní i citová
Sexuální zneužívání	Sexuální hry, pohlavní zneužití, ohmatávání, manipulace v oblasti erotogenních zón, znásilnění, incest	Exhibice, video, foto, audiopornografie, zahrnutí dětí do sexuálních aktivit dospělých
Zvláštní formy	Münchhansenův syndrom v zastoupení, systémové týrání a zneužívání, rituální týrání	

Nástroj – popis kritické události

Stručný popis sociálního, organizačního a personálního kontextu – v základu příběhu, jak jsou vidět a jsou relevantní

Důvody, které jsou rozhodující pro nás

Popis z naší perspektivy – být jako by nad věcí, spontánní a nepřezkoumané předpoklady

kazuistiky

- Dítě – má každý den jeden až dva kroužky
- Dítě nemá žádné kroužky, nezájem rodičů, má tablet
- Je vedeno k tomu formulovat své emoce a pocity
- Problém výběru

Analýza našeho myšlení a práce – analýza příběhu

- Co je důležité v popisu příběhu pro mě? Jaké pojmy, fráze často používám? Je zde něco jasně binárního?
- Kdo jsou účastni v příběhu (jednotlivci, skupiny, minority) jak sebe vnímám ve vztahu k nim?
- Jaké pohledy jsou zastoupeny, které chybí, jaký je můj pohled?
- Jak příběh interpretuji, jak působí má interpretace na příběh?
- Jaký jiný pohled můžu mít na situaci, jaký jiný pohled jsem udělal?
- Jaké znalosti používám, jak je užívám v praxi
- Jakým rolím napomáhám, jaké jsou mé postoje k moci?

Pomáhající profese a moc

- Touha po moci jako motivace k výkonu zaměstnání
- Očekávání státu
- Očekávání společnosti
- Očekávání osob k krizi

ČR

- Uvádí se, že syndromem CAN trpí v České republice – obdobně jako v jiných evropských zemích - okolo **1–2 % dětí**, resp. dvacet až čtyřicet tisíc dětí mladších patnácti let. V nadpoloviční většině jsou týrány děti mladší šesti let. Nejčastěji se stávají oběťmi děti kojeneckého a batoleckého věku. Podle odborníků bývají zanedbáváním i týráním ve stejné míře postiženi chlapci i dívky. Odhaduje se, že ročně u nás na následky týrání a zanedbávání péče umírá nejméně padesát dětí..

Pomoc dítěti

- Když pomáháme dítěti, vždy jej traumatizujeme
- Traumatizované dítě v nové rodině bez psychoterapie – rozloží pěstouny

Fyzické týrání

Fyzické týrání

- Úmyslné i neúmyslné ublížení dítěti, jehož následkem je poranění nebo smrt
- Nejvíce dětí na světě umírá v důsledku tělesného týrání ve věku do 1 roku.
- Z právního hlediska je nejsnadněji prokazatelné.
- Vysoký vliv na počet a intenzitu tělesného týrání má společenská tolerance k tělesným trestům.

Zavřená poranění

- Vyznačují se poškozením tkání a orgánů tupým násilím, zpravidla bez porušení kůže.
- Otřesy – funkční poruchy bez patologickoanatomického nálezu – otřesy mozku a míchy – shaker syndrom.
- Pohmoždění – vyskytují se na kůži, kdy užitím tupého násilí dochází k nitrokožnímu krvácení (modřiny). Objevují se u 90% fyzicky týraných dětí, obtížně zjistitelné u dětí tmavé pleti.

- Údery – vnitřní poranění způsobeny údery. Kruhy pod očima mohou být způsobeny parazity nejen poraněním, otřesy mozku – podobné projevy jako silná nevolnost nebo střevní chřipka – jen je jiný reakce zorniček.
- Vytrhávání vlasů – jako trest nebo jako uvolnění napětí od dítěte – žije v takových podmínkách, že jednu bolest přehlušuje jinou, pozor na alopecii.
- Zhmoždění od kousnutí – je vhodný posudek od zubního lékaře, eventuálně vyšetření slin domnělého pachatele.

Modřiny a otoky

- Od 0 – 48 hodin je to otok a červená nebo modrá barva, 2 – 3 den purpurová až žlutá, 4-7 den žlutá až hnědá, další dny hnědá blednoucí.
- Mívají charakteristický tvar - otisk ruky, rákosky a vařečky, párové modřiny od svírání, obtisk prstenu. V dokumentaci kromě popisu je nutná rovněž fotodokumentace. Může zde dojít i k odtržení kůže či poškození orgánu.
- U časté tvorby modřin je nejprve nutné vyloučení krevního onemocnění, případně nežádoucí účinky léků

Otevřená poranění

- Ranou rozumíme každé porušení kůže, sliznice nebo povrchu některého orgánu.
- Rány rozdělujeme:
 - Oděrka – ztráta pokožky
 - Rána řezná
 - Sečná
 - Bodná
 - Tržná
 - Zhmožděná
 - Kousnutí
 - Střelná
 - Ztráta tkání

Rovněž je důležité popsat stav rány – čerstvá, zanícená, hojící se, zarudlá. Její velikost, umístění a množství.

- Nitrooční krvácení – všímat jak dítě udržuje oční kontakt, barvu (zarudlost, krvácivé stopy) oka, poškození okolí oka, jeho změny či otoky či hematomy.
- Rány na hrudníku – otevřená poranění mohou ztížit dýchání, u malých dětí tak může dojít k poškození mozku z nedostatku kyslíku.
- Popáleniny – jsou různého charakteru, málokdy se však prokáže zavinění.
- „zebra“ doprovodné příznaky jsou stopy pod násilí, když se dítě brání.
- Opaření – do vařící vody bývají ponořeni kojenci, opaření horkou vodou – syndrom nedělního odpoledne,
- Tepelná poranění – pokud bylo dítě vláčeno po koberci, popáleniny cigaretou jsou často doprovázeny poraněním na zápěstí od znehybňování dítěte.
- Popáleniny od jídla – popáleno je okolí úst nebo dutina ústní.

- Při podezření na CAN je nutno vyloučit náhodné zranění, kontaktní dermatitidu, impetigo, plenkový exém.
- Týrání má množství dalších doprovodných příznaků – bojácnost dítěte, sníženou sociální aktivitu, nechutenství nebo přílišnou spotřebu jídla, agresivní reakce, bolesti hlavy, břicha.
- Týrání dítěte bývá spojeno s mnohočetným poraněním, případně s agresí vůči ostatním členům domácnosti.

Münchhausenův syn. by proxy

- Rodiče vedle úmyslných otrav dětí léky si vymýšlejí nejrůznější příznaky a onemocnění, případně je uměle „vyrábějí“ aby dítě bylo vyšetřováno a také léčeno.
- Ve 20% končí smrtí dítěte, převážně zadušením a je zvláště významný u syndromu náhlého úmrtí kojence.
- Pojmenování je po baronu Mūchhansenovi (česky znám jako baron Prášil). Rodiče si vymýšlejí různé příznaky pro nemoci dětí, poškozují vzorky moči od dětí, případně přímé poškozování dítěte.
- Děti jsou často zaostalé, špinavé, absolvují různá vyšetření, z jejichž důvodů nedochází do školy a postižení dítěte se tak jen násobí.

Fyzické týrání pasivního charakteru

- Nedostatečná výživa po stránce kvalitativní a kvantitativní – podváha, zastavení růstu. Nejčastěji z důvodů nedostatku vitamínů – nutno vyloučit psychiatrickou či somatickou diagnózu (růstový hormon).
- Nedostatek podnětů k rozvoji smyslové složky – verbální komunikace, neznalost základních tvarů, barev podle odpovídajícího věku. Nezná říkadla, absence pohádek
- Sociální nezralost – neumí se samo najíst lžičkou, okamžitě hledá tulivou blízkost i s cizími lidmi, udržování osobní hygieny atd.
- Nedostatek zdravotní péče
- Nedostatek přístřeší, ošacení a ochrany.
- Děti vykořisťované

Sexuální zneužívání

Vývoj pojmu CSA

- V 50 letech minulého století, Kinsey sice uvádí sexuální týrání, ale považuje vyjádření emocí jako nepřiměřené.
- Teprve v roce 1973 ze studie Yatesho, vyplývá, že nepřiměřené sexuální chování žen, může být způsobeno incestním nenásilným chováním rodiče nebo jiné blízké osoby – naučené chování.
- V roce 1985 byla s váháním zavedena diagnóza sexuálního zneužívání dítěte - CSA.

Psychiatrická definice

- Sexuálním zneužíváním se rozumí, zapojení závislého, vývojově nezralého dítěte nebo adolescenta do sexuálních aktivit, které jim nejsou plně pochopeny a přijímány a narušují jejich sexuální tabu v rodinných rolích.
- Zneužití dítěte pro sexuální uspokojení dospělého.

Dynamika CSA

- Zrazení přirozené důvěry dítěte
- Zneužití moci
- Neschopnost dítěte dát vědomý souhlas
- Emoční manipulace/fyzické donucení dítěte
- Pocit ohrožení u dítěte bez ohledu na způsob zneužití

Dětská a adolescentní psychiatrie se zabývá kontaktním sexuálním chováním:

- a. Nepenetrativní aktivity – dotýkání se, mazlení, dráždění na prsou a na genitálu předměty, rukou, genitálem
- b. Penetrativní aktivity – proniknutí pohlavním údem, prsty nebo předměty do genitálu,.
Rozlišuje se: orálně-genitální sexuální akt, análně-genitální akt, genitálně-genitální akt.

Klinická psychologie rozlišuje:

- Sexuální zneužití bezdotykové – setkání s exhibicionisty, účast na sexuálních aktivitách, kde nedochází k žádnému sexuálnímu tělesnému kontaktu (vystavení dítěte pornografickým videonahrávkám).
- Kontaktní zneužití – kde dochází k pohlavnímu kontaktu, včetně laskání prsou a pohlavních orgánů dítěte.

Syndrom přizpůsobení

- Syndrom dětského přizpůsobení (Summit 1983) – dítě v případě odhalení CSA ses tkává s druhotným zneužíváním, sekundární viktimizací. Dítěti se nevěří, konfrontace prožitku s okolním světem vychází v neprospěch dítěte. Je-li dospělý považován za důvěryhodnou osobu, dítěti se nevěří a klade se mu vina.
- Syndrom přizpůsobení zahrnuje 5 fází:
 1. **Utajování** – žádné dítě není připraveno a možnost obtěžování, většinou je na obtěžujícím závislé. Není připraveno na výroky – jestli to někomu řekneš, nebudu tě mít rád...
 2. **Bezmocnost** – třikrát větší pravděpodobnost, že dítě bude obtěžováno blízkou osobou. Bezmocnost se zvětšuje, pokud je dítě svěřeno do péče pachatele.

- 3. Svedení a přizpůsobení** – zneužívání není pro dítě jednorázovou záležitostí. Jedinou jeho možností je přijmout skutečnost a přizpůsobit se jí – vytváření vnitřního konfliktu v dítěti. Důsledkem je sebetrestání, patologická závislost, selektivní narušení reality, narušení osobnosti dítěte. Dítě často samo sebe viní ze vzniku situace, snaží se „být hodné“, získat zpátky lásku a přijetí.
- 4. Opožděně, konfliktní odhalení** – dítě si nechává tajemství pro sebe a opožděně je hlásí, čímž snižuje svou věrohodnost. Dospělá je nevinen do prokázání viny, a dítě je v podřadné pozici vůči dospělému.
- 5. Odvolání výpovědi** – dítě s velkou pravděpodobností svou výpověď odvolá, zůstane mu jen pocit vzteku, viny a povinnost zachránit rodinu. Je tak v pozici dospělého, ale jenom v této situaci, což zvyšuje jeho vnitřní tenzi. Má strach ze zavržení rodiči.

CSA bez zásahu posiluje poškozování dítěte, lhostejnost a netečnost společnosti k tomuto jevu.

Formy CSA

- Příklad bezdotykového CSA.

8 letý chlapec vyrůstal se svou sestrou (10 let) v afunkční rodině. Po rodinných hádkách, odmítla matka spát v ložnici, otec si tam vzal syna, aby nespál sám. Matka se stala svědkem rozhovorů, kdy otec synovi před spaním vyprávěl své erotické zážitky a chlapec se ve své naivitě ptal, otec s chutí popisoval detaily. Toto bylo ukončeno až odstěhováním z rodiny.

- Dítě je svědkem sexuálních aktivit dospělých
- Do kategorie CSA spadají i obscénní telefonické hovory, ale ty nemají podle studií tak ničivý vliv na psychiku dítěte.
- Exhibicionismus – dospělý ukazuje své genitálie dítěti, obvykle se jedná o náhodné akce v parku.
- Harassment – znepokojujování, zneklidňování. Dospělý zneklidňuje dítě slovními výpady, poplácáním, tisknutím k sobě. Důležitý je skrytý motiv dospělého.

Dotykové CSA

- Obtěžování – sexuální útok, při němž je dítě dospělým obtěžováno, líbáno, osaháváno na erotogenních zónách. Souběžně běží slovní obtěžování. Zpravidla končí znásilněním.
- Sexuální útok – fyzický kontakt s dítětem, kdy se dospělý, často za užití síly, dotýká erotogenních zón dítěte, mazlí se sním, poškozuje ho tím, že do něj vniká – prstem, předměty. Nutí dítě např. k masturbaci penisu rukou, může se pokusit o styk mezi stehna.
- Znásilnění – vynucené vniknutí do vagíny, konečníku, úst.
- Incest – sexuální aktivita mezi dvěma osobami, jímž není zákonem dovoleno uzavřít sňatek. Otec – dcera, matka – syn, strýc – neteř, mezi sourozenci.

- Pedofilní obtěžování – sexuální obtěžování preburtálního dítěte jakýmkoliv dospělým. Kontrolní znaky – dítě se toulá po nocích, je zamklé, má vyšší obnosy peněz.
- Sexuální útok s následkem smrti – útok sexuálního devianta, který dítěti ublíží tak, že dítě na následky poranění umírá.
- Pachatelé bývají nenápadní lidé s tzv. dobrým vztahem k dětem, pocházejí ze všech sociálních vrstev. Zpravidla se jedná o příbuzné, či dobré známe dítěte.
- Příčin jsou různé, spouštěcí mechanismy rovněž. Někdy je to dlouhá sexuální abstinence vzhledem k partnerským konfliktům, nemoci, pobyty mimo domov, neschopnosti nalézt si odpovídající protějšek.
- Jindy sexuální agresor vede normální sexuální život, ale cítí se nespokojen, touží po změně a dítě jej začne přitahovat. Dalším důvodem mohou být sexuální deviace dospělého.

Rizikové faktory pro sexuální zneužívání

- rizikovní dospělí
- rizikové děti
- rizikové situace
- ohrožené děti

Riziková dospělí

- muži sexuálně hyperaktivní
- sexuální devianti
- alkoholici, toxikomani
- občas starší mužové, kteří pro stařeckou demenci mají omezenou kontrolu pudového jednání
- Ženy/muži zklamaní v primárním vztahu
- Jedinci, kteří ustrnuli na nižším stupni sexuálního vývoje
- 20% agresorů CSA jsou ženy
- Spoluúčast partnera, tím že situaci přehlíží – bojí se ztráty.

Sexuální chování - aktér

- Je mnohem starší a zralejší než dítě
- Je v pozici autority nebo pečovatelském vztahu k dítěti.
- Vymáhá aktivity silou nebo podvodem.
- Všechny tyto okolnosti znamenají neadekvátní vztah pro etickou normu sexuality v našich kulturních podmínkách.

Příznaky a projevy CSA

- Krátkodobé příznaky: strach, úzkost, pocit viny a hanby, deprese a nízká sebeúcta. Ztráta důvěry k dospělým, snížení prospěchu ve škole, případně sexuální obtěžování ostatních dětí. Vyhledávání sexuálních partnerů mezi staršími dětmi, dospělými, nebo zneužívání slabších dětí.
- Somatické obtíže: bolesti hlavy, břicha, enuréza, poruchy spánku a příjmu potravy, regresivní chování – cucání palce atd.
- Nejnápadnější je nepřiměřené sexuální chování, sebepoškozování, suicidální tendence.

- Agresivní napadání vrstevníků ve škole
- Vyhýbání se situacím kde je nutné svlékání – před tělocvikem
- Váhání s odchodem domů
- Útěky z domova
- Výrazná úzkost v přítomnosti některých dospělých
- Lhostejné postoje

Fyzické projevy

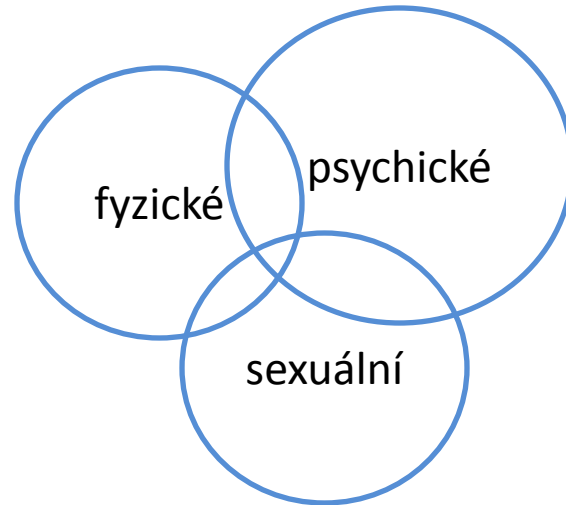
- Traumata a fyzické poškození:

Fyzické poškození agresorem: hematomy, popáleniny, zlomeniny

Sebepoškozování: vytrhávání vlasů, řezná poranění – ztráta přitažlivosti, snížení vnitřní tenze.

- Poškození růstu, opoždění psychomotorického vývoje
- Ne vždy je spojeno CSA s CAN

Psychické týrání

zanedbávání

- Zanedbávání je jakýkoliv nedostatek péče, který způsobuje vážnou újmu ve vývoji dítěte, nebo dítě ohrožuje. Tělesné zanedbávání je pojímáno jako neuspokojování tělesných potřeb dítěte. To zahrnuje neposkytování přiměřené výživy, oblečení, přístřeší, zdravotní péče a ochrany před zlem. Citové zanedbávání je neuspokojování citových potřeb dítěte, a to pokud se týká náklonnosti i pocitu dítěte, že někam patří.

Zdravotní komise Rady Evropy

- Hlášenek o podezření na sy. CAN je za rok kolem 20 – 40 tisíc
- Povšimněte si prosím, že věk 0-15 roků je ve vašich statistikách zastoupen pouze 1 případem za celý rok 2006

Rozdělení duševního (psychického) týrání

- složka aktivní
- složka pasivní
- rodiče nemající čas na dítě
- emoční vydírání
- srovnávání se sourozencem

Aktivní složka

Dítěti se dítěti děje nějaká nepříznivá činnost:

- nadávky
- ponižování
- zesměšňování
- nedůvěra
- opovrhování
- Hostilita - sklon k nepřátelským agresivním impulzům navenek, tendence ublížit jiné osobě nebo skupině osob, nepřátelství
- Přílišná ochrana před společností a běžnými starostmi

Pasivní složka

Dítěti se neděje něco, co by mělo být:

- neláska
- nezájem
- nevšímavost
- nedostatek péče těch, které má dítě rádo

Plně vytížení rodiče

nemají čas na dítě

(přece dělají vše pro to, aby se měly dobře):

- Mohou se objevit horší známky ve škole – pak nastupuje „tvrdší režim“ – množí se zákazy: chození ven, dívání se na televizi, počítač, zájmy apod.

Emoční vydírání

- s takovými známkami nám děláš ostudu
- ty mne utrápíš
- jsi stejný jako tatínek, maminka (zvláště v problémových rodinných vztazích)
- jsi nevděčník, to mám za všechnu svoji péči a starost o tebe
- Přenášení partnerských starostí na dítě.
- Děti rozvedených rodičů si i v dospělosti vyčítají, že neudělali dost proto, aby druhý rodič neodešel

Srovnávání se sourozencem

- bratr (sestra) je chytřejší, pořádnější, úspěšnější, hezčí, dokonalejší,
no prostě více hoden lásky a obdivu než ty
- Srovnávání s dětmi ze širší rodiny, případně spolužáky
- Srovnávání se sebou – úspěšný rodič, neúspěšný rodič.
Dítěti to nezvedne sebevědomí, je individualitou

Obchod s dětmi - ČR

- Falešné otcovství – legalizace pobytu, vyvezení dítěte za hranice, okamžitá adopce
- Prodej dětí do NRP – žadatelé mimo registr KÚ, „svěření dítěte konkrétní osobě“
- NRP vnoučat – jako zdroj příjmu
- Surogátní mateřství

- Dalším stupněm systémového týrání je ve jménu dobra.
- Novela zákona 359/1999 o sociálně právní ochraně dětí a dokument MPSV –
- Základem je udržet dítě co nejdéle v biologické rodině, neboť prý nic lepšího jej nemůže potkat

Trauma – proti zveřejnění

- Rodina se dohodla na mlčení a odkrytím by vznikl další stres.
- Zveřejnění povede k regresi chování dítěte, nebo v přílišné kontrole.
- Jsou objeveny naléhavé potřeby rodiny i dítěte a členové rodiny souhlasí s intervencí.
- Odhalení by šlo proti dítěti, které již začíná situaci zvládat.

Trauma – pro zveřejnění

- Odhalení viníka, vytvoří situaci pro dítě, porozumět hrozným skutečným.
- Afekt s mohutnými emocemi je vhodný pro terapii.
- Dysfunkce rodinné dyády je kanálem pro dobrou integraci
- Dítě se může vidět v lepším světle, není viníkem, změna sebeúcty, teprve po expozici mohou nastat změny
- Trauma přestává být tajemstvím, což umožňuje restrukturalizaci vztahů.

- Bolest psychická či duševní je nezměřitelná. Vzniká jako důsledek nevšímání, ponižování, výsměchu, urážek, opovrhování či záměrného zastrásování. Ve většině případů má za následek trvalé nízké sebevědomí. Svoji nejistotu může kompenzovat agresí, šikanou, uzavřením se do sebe, přestane komunikovat s okolím a tváří se, jako by nebylo.

Rizikové sociální prostředí

- Škola, její výběr, osobnost pedagoga
- Kolektiv ve třídě – děti dokážou být neuvěřitelně kruté k sobě navzájem
- Šikana
- Sociální začlenění – party, sídliště atd.
- Dítě je součástí minority
- Ústavní výchova

rozvod

- Rozvod manželů je jednou z nejkritičtějších situací v životě dítěte
- Obracení dětí proti druhému partneru
- Svádění svého selhání na děti
- Trestání partnera prostřednictvím dětí
- Slabá předrozvodová péče o děti
- Slabá porozvodová adaptace dětí na novou situaci
- Děti přece nebudou mamce/otci ubližovat, přestože si již dobře uvědomují, „že to s ní nemají lehké“

Identita dítěte

- Kde jsem doma – pocit bezpečí
- Subjektivní pocit – mají rodiče o mě zájem
- Zním své rodiče (Babybox – nalezenec)
- Dítě v NRP
- Ústavní dítě
- Postižené dítě
- Patřím k minoritě – vegetariánství, etnikum, náboženství

Násilí ve školách

- Tělesné tresty učitelů
- Verbální agrese formou morální harassmentu učitelů
- Předsudky, nesnášenlivost
- Preference menšiny – vzor z USA
- Šikanování – od dětí, od učitelů a vychovatelů
- Stigmatizace pro odlišný vzhled, či funkci

Reakce dítěte

- Sebevražda
- Somatické projevy – bolesti břicha, teploty, alergie
- Psychické projevy – strach, úzkost, depresivní stavy, apatie

Šikana

- Znamky v chování:

Tělesné potíže spojené s nechutí a strachem jít do školy

Ztráta zájmu o učení a zhoršení prospěchu ve škole

Záškoláctví

Chybění přátel

Nejisté ustrašené vystupování

Poruchy spánku, noční můry

- Šikanu podporuje všeobecné mínění, že si za to děti mohou samy
- Přesvědčení, že si věci děti mezi sebou vyjasní
- Touha zbavit se odpovědnosti na úkor dětí
- Přesvědčení dítěte o tom, že si umí se vším a vždy samo poradit – očekávání rodičů od svých dětí v prvních letech života – častá omnipotence mužů.
- Postižení nebo méně zdatní jedinci pak jsou bráni jako padavky – nepovedení, orientace na výkon.
- V ČR je vyšší procento šikany než v zemích EU.
- Nechci být sám, ale nechci být jako oni

Čeho se vyvarovat

- Otevřené konfrontace oběť – násilník.
- Konfrontace s násilníkem bez dostatečné míry ověřených informací.
- Přenesení odpovědnosti na oběť
- Ustoupení násilníkovi na úkor oběti
- Odsouzení násilníka, nikoliv jeho chování
- Podcenění důsledků na oběť i kolektiv
- Nebrání šikany mezi dětmi na oběť

Předcházení šikaně

- Vytvoření atmosféry otevřenosti a vzájemné solidarity
- Definování vlastních postojů k podstatě a existenci šikany
- Jasná pravidla chování v kolektivu
- Vedení diskuzí na téma odlišností – etnické, tělesné, kulturní
- Vzdělávání v oblasti lidských práv a duchovních tradic

Nejčastější projevy

- Sociální hyperaktivita – rychle a snadno navazují vztahy s dospělými, chybí jim strach z cizích lidí, dožadují se jejich pozornosti. Vztahy zůstávají plytké.
- Sociální provokace – dožadování se pozornosti záměrnou provokací, destruktivní chování atd.
- Útlumový typ – sociálně apatické, pasívní, typický je nedostatek jakékoliv iniciativy

Nová morbidita

- Jeden z projevů nedostatečné saturace potřeb v dětství
- Rovněž zde patří dětství, kdy děti byly vychovávány „bezstresově“

Dodatky